

қолма-қол ақшасыз төлемдер НАРЫҒЫНА ШОЛУ

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

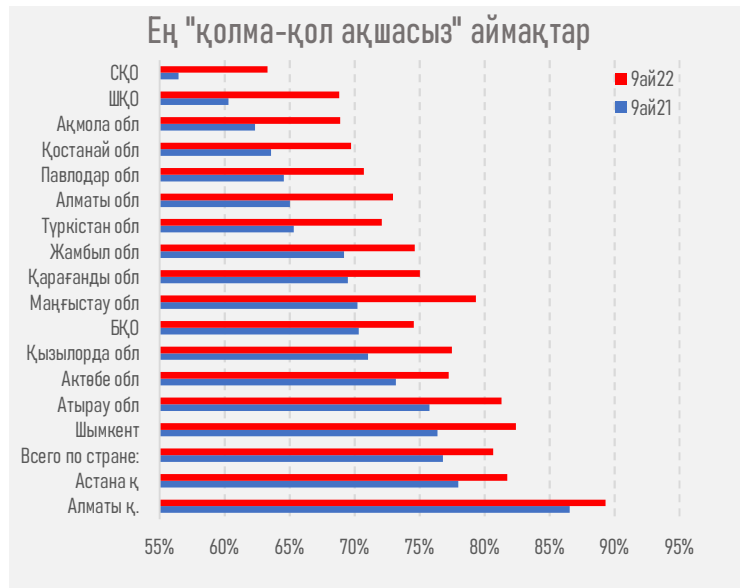
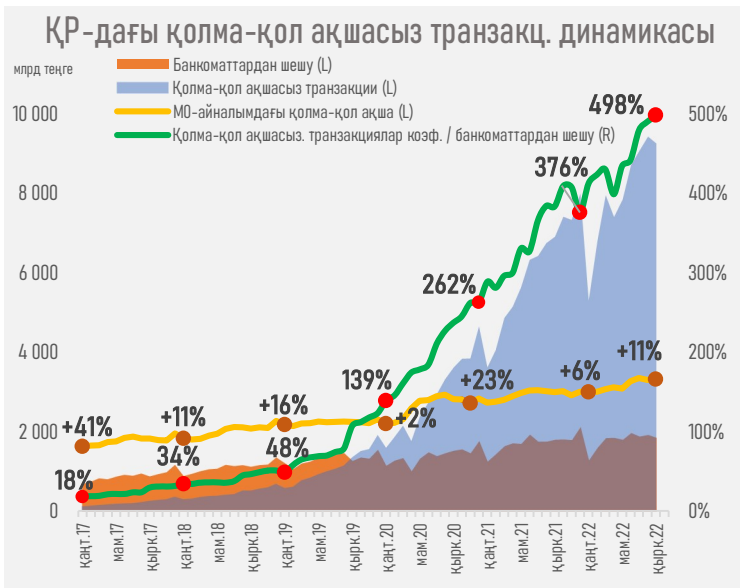
АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

2022 жылғы қаңтар-қыркүйек қорытындылары

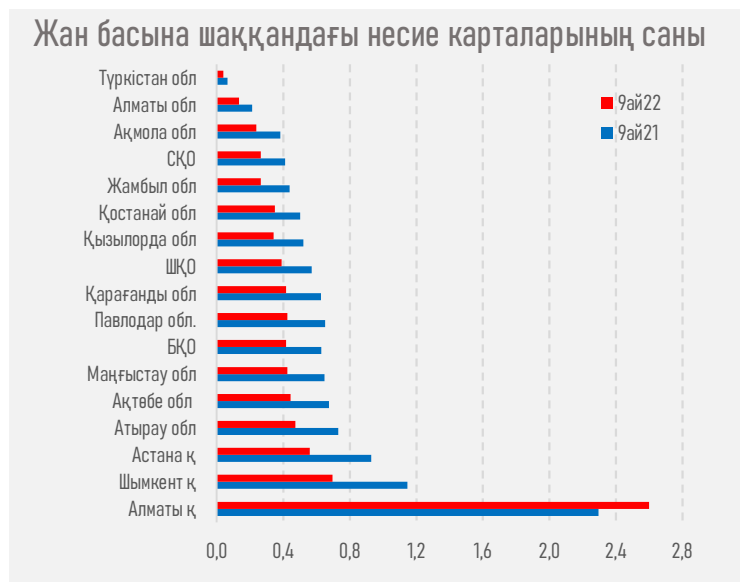
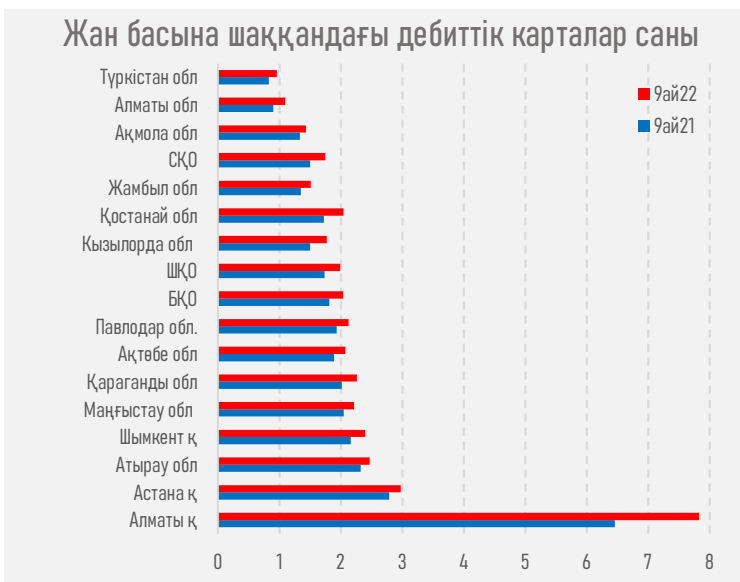
Резюме

- ✓ Қолма-қол ақшасыз есеп айырысулардың өсуі және айналыстағы қолма-қол ақша көлемінің өзара ерекше екі көрсеткішінің параллель өсуі 2022 жылдың үшінші тоқсанында жалғасты.
- ✓ Бұл ретте қолма-қол ақшасыз транзакциялардың өсуінің баяулауы байқалды (2021 жылдың ұқсас кезеңінде +44% ж/ж өсуге қарсы 122%), ал қолма-қол ақша массасының өсуі, керісінше, біршама жеделдеді (+11% өсуге қарсы 6%).
- ✓ Ақша алайда, операциялардың жалпы көлемінде қолма-қол ақшасыз есеп айырысулардың жеделдетілген таралуына байланысты (нал + қолма-қол ақшасыз) ел бойынша қолма-қол ақшасыз транзакциялардың үлесі 77% - дан 82% - ға дейін өсті (ж/ж).
- ✓ Қолма-қол ақшаны банкоматтардан алу көлемі жыл басынан бері өткен жылдың ұқсас кезеңінде 15 трлн теңгеден 16 трлн теңгеге дейін өсті (+7%). Мұндай өсім көлеңкелі сектордың салыстырмалы түрде жоғары үлесіне (2,1 млн адам немесе ҚР-дағы барлық жұмыс күшінің 23% өзін-өзі жұмыспен қамтығандарға жатады), инфляцияның жоғарылауына және төлем әдістеріндегі мінез-құлық үлгілеріне/кедергілерге байланысты болуы мүмкін.
- ✓ Сонымен қатар, ағымдағы жылдың 9 айында қазақстандықтар интернетте 59,2 трлн теңге (+44% ж/ж) жұмсады, бұл барлық қолма-қол ақшасыз төлемдердің 83% құрайды. Салыстыру үшін, 2021 жылы бұл көрсеткіш 60,1 трлн теңгені құрады.
- ✓ Бөліп төлеуді кеңінен қолдану жағдайында қазақстандықтар несие карталарын аз пайдаланады (-2,4 млн бірлік — 11,5 млн бірлікке дейін). Төмендеу Алматы қаласынан басқа барлық өңірлерде байқалады (+1,6 млн карта), бұл несие карталары ұсыныстарының жоғары вариациясына, сондай-ақ қаржылық сауаттылық деңгейіне байланысты болуы мүмкін.
- ✓ Айналыстағы дебиттік карталардың саны, керісінше, 10,6 млн бірлікке (+28% ж/ж) — 49 млн белгісіне дейін өсті.
- ✓ Осы фонда карталардың жалпы саны (деб. + несие.) 62,6 млн-ға дейін өсті, оның шамамен үштен бірі (33,9%) жергілікті төлем жүйелерінің карталарына (Altyn Card - Халық Банкі, Қазақстан Ситибанкінің жергілікті картасы және төлем карталары жүйесі) тиесілі Kaspi.kz) бір жыл бұрын көрсеткіш 32,9% құрады.

ҚР аумағында қолма-қол ақшасыз транзакциялар *

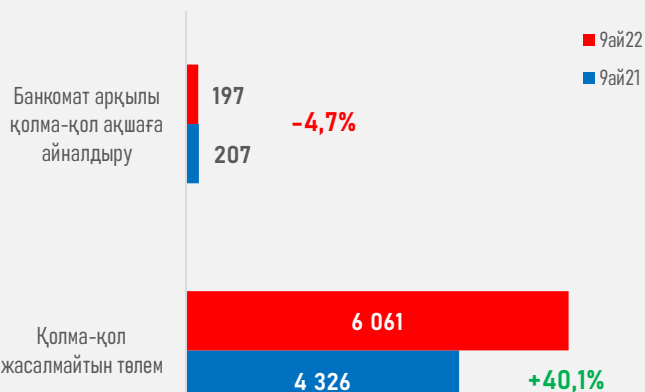
Жан басына шаққандағы айналымдағы төлем карталарының саны *

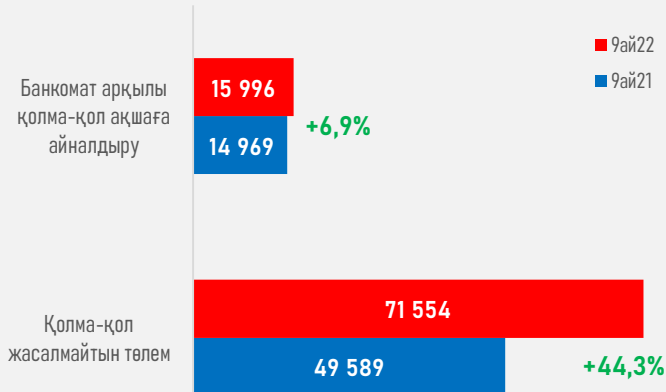
* Деректер көзі: ҚРҰБ, ҚР АӘК БНС

Төлем карталары бойынша транзакциялар*

Транзакциялар саны, млн операция

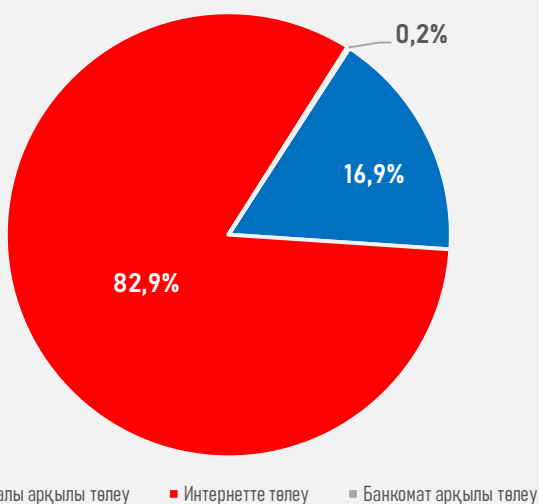

Транзакция көлемі, млрд теңге

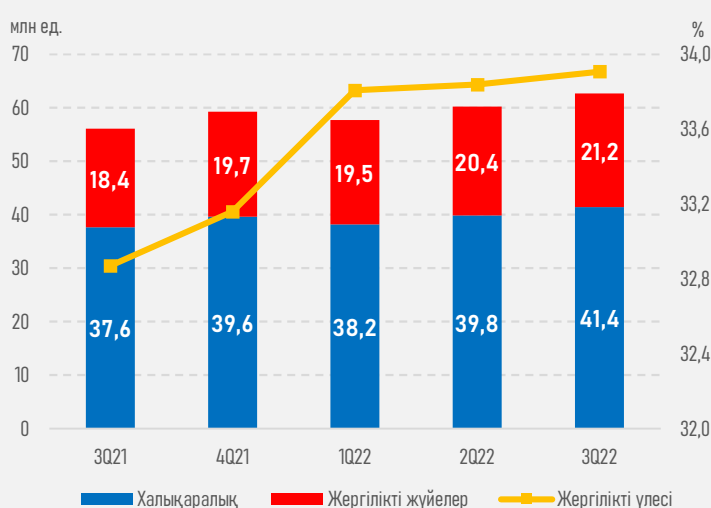

Қолма-қол ақшасыз транзакциялардың түрлері бойынша бөлу және жергілікті төлем жүйелерінің үлесі*

Қолма-қол ақшасыз операциялар, 9 ай 22

Айналыстағы төлем карточкалары

* Деректер көзі: ҚРҰБ, ҚР АӘК БНС

© Қазақстан қаржыгерлер қауымдастығы, 2022

Кезеңнің қысқаша қорытындылары

Қолма-қол ақшасыз есеп айырысулардың, қолма-қол ақшаны алып қоюдың және олардың айналымдағы көлемінің бір мезгілде өсуі халықты жұмыспен қамту саласындағы құрылымдық реформалардың қажеттілігін және салық салынатын базаны қамтуды жақсартуды көрсетуі мүмкін.

Соған қарамастан, карталар бойынша қолма-қол ақшасыз транзакциялар көлемі қолма-қол ақша беру жөніндегі операциялардың тиісті көрсеткіштерінен 4,5 есеге асып түсті (Т59,5 трлн және Т15,0 трлн). Салыстыру үшін, бір жыл бұрын бұл көрсеткіштер тек 3,3 есе ғана ерекшеленді (Т49,6 трлн және Т15,0 трлн).

Қолма-қол ақшасыз төлемдердің одан әрі өнуіне жедел аударымдар үшін жедел төлемдер жүйесін (ЖМК), төлем карточкаларының банкаралық жүйесін (ШОБ) енгізу және цифрлық теңгені (СВДС) ықтимал енгізу ықпал ететін болады.

Естеріңізге сала кетейік, теңгелік СВДС енгізу қажеттілігі туралы шешім осы жылдың соңына дейін қабылданады.

Цифрлық валютаның негізгі мүмкіндіктерінің қатарында интернетке қосылмай транзакцияларды жүзеге асыру, шығындарды азайту (н-р, эквайрингке), қаражаттың шығу тегі мен олармен жұмыс істеу тарихының ашықтығы, трансшекаралық төлемдер үшін пайдалану мүмкіндігі болады.

Тұтастай алғанда, пандемиядан кейінгі кезеңде Қазақстанның төлем нарығы даму серпінін сақтап, жаһандық геосаяси сын-тегеуріндерге жауап бере отырып, жергілікті нарықтың халықаралық төлем жүйелеріне тәуелділігін төмендету, блокчейн технологияларын енгізу және елдің эквайрингтік инфрақұрылымын одан әрі жетілдіру жүйенің тұрақтылығының негізгі критерийлері болып табылатын жаңа сатыға көшкенін атап өтуге болады.

ҚҚҚ талдау орталығы валюталық, қордық, тауар нарықтарындағы экономикалық ахуалдың әр түрлі кезеңділігіне экономикалық шолулар, KASE эмитенттеріне, ҚР Ұлттық Банкінің, ҚР Ұлттық экономика министрлігінің, ҚР Қаржы министрлігінің, Мемлекеттік кірістер комитетінің статистикалық деректеріне, сондай-ақ елдегі ағымдағы экономикалық жағдайға әсер ететін өзге де оқиғаларға талдау дайындайды. ҚҚҚ талдау орталығының материалдарымен ҚҚҚ сайтында танысуға болады.